

Decoreren met paardenhaar

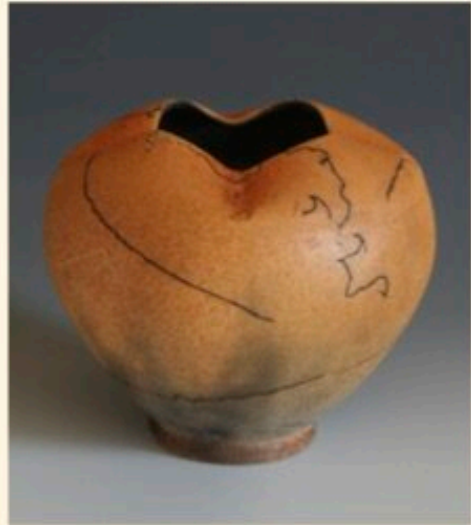
Bij raku is het mogelijk om lijndecoraties aan te brengen met behulp van paardenhaar. Ter plekke ontstaat reductie en de koolstof zet zich op het oppervlak van de pot af. [Swanica Ligtenberg](#) vertelt meer over deze interessante techniek.

Voor ik in 2006 naar Japan verhuisde, wilde ik meer weten over raku en kwam toen in Amerika een variant erop tegen: decoreren met paardenhaar op de hete pot. Het is een techniek die oorspronkelijk van de Pueblo-indianen komt. Ik ben best precies en houd van perfect werk, maar deze techniek geeft me een gevoel van vrijheid, ik kan de controle een beetje loslaten. Want het paardenhaar kan in een bepaalde richting gelegd worden of het doet wat het wil als ik het loslaat: het kronkelt dan alle kanten op. Ook het naderhand spuiten met ijzerchloride is onvoorspelbaar en interessant. Het resultaat hangt af van de temperatuur van de pot, de concentratie van de ijzerchloride-oplossing en nog meer factoren.

Werkwijze

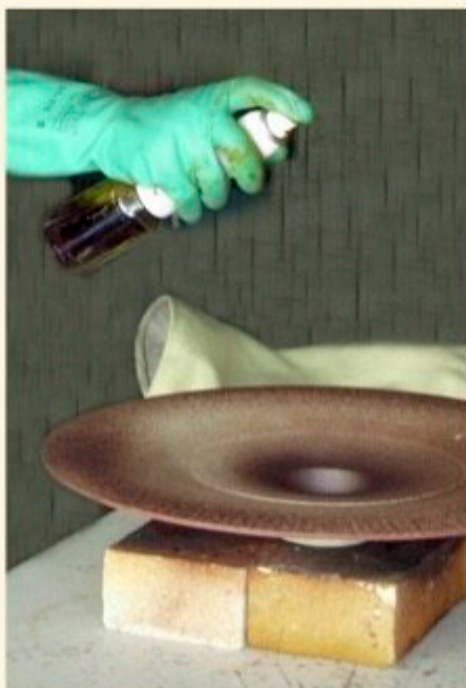
Deze techniek kan mooie resultaten opleveren, maar het is wel goed om met een aantal dingen rekening te houden: **Vorm van de pot.** Liefst (bol)rond, want die vorm geeft het minste problemen bij de plotselinge koeling die altijd optreedt; ik heb ervaren dat platte stukken ook goed gaan; vermijd verschillen in wanddikte en scherpe hoeken, want die geven ook meer kans op breuk.

Kleisoort. Ook bij de keuze van de klei speelt de plotselinge koeling een rol; klei met chamotte kan daar beter tegen; er zijn voor raku speciale kleisoorten in de handel; voor de rest is het een kwestie van proberen.

- ▲ Vaas met paardenhaar decoratie, 2006, Mashiko Special Judges Award
- Zilverpapier en ovenstenen op een draaischijf
- ▼ Stukken uit de oven halen met een tang

WAT & HOE

Terra sigillata: Over de ongebakken scherf kan een laag terra sigillata komen, die een mooi oppervlak geeft, dat heel glad gepolijst kan worden.

Polijsten: Dit maakt het werk mooi glad; het kan met een gladde steen, een gloeilamp, een plastic boterhamzakje of een lepel (kans op zwarte strepen); de klei moet voor het polijsten precies zo zacht zijn dat er bij het polijsten geen krassen ontstaan: proberen!

Biscuïtstook: Die is er eerst, op ongeveer 1000 °C, maar het kan ook hoger of lager; hoe hoger de temperatuur (bijvoorbeeld 1250 °C), hoe dichter de scherf; een laag gestookte, poreuze scherf zal meer koolstof opnemen en dus zwarter worden; een dichte scherf laat alleen de zwarte lijnen van het paardenhaar zien.

Vorbereiding decoratie: Zet een klein draaischijfje neer en bekleed dat met aluminiumfolie om het schijfje tegen het ijzerchloride te beschermen (anders gaat het roesten); zet zachte, vuurvaste stenen op het schijfje voor isolatie en leg een papieren zakdoekje op de steen; dat geeft rooeffecten op de bodem van de pot.

Rakustook: Plaats het werk bij gebruik van een elektrische oven niet te dicht bij deksel of deur, om bij openen te grote temperatuurverschillen te vermijden; het werk kan er op verschillende temperaturen uitgehaald worden; ik vind 700 °C het beste, maar het kan al vanaf 500 °C; de hogere temperatuur geeft me meer controle.

Decoreren: Haal het werk met een tang uit de oven en zet het op de schijf met het zakdoekje; leg het paardenhaar op het stuk; geef er de gewenste richting aan, houd het losjes vast; te strak vasthouden kan het haar laten breken, waardoor de lijn onderbroken zal zijn;

- ▲ IJzerchloride opspuiten
- ◀ Pot op het papier zetten
- ▼ Pot gedecoreerd met paardenhaar en suikerkorrels

WAT & HOE

suiker op het werk strooien kan ook, dat geeft spikkels; veren geven ook aparte effecten; een zakdoekje in de pot stoppen maakt hem aan de binnenkant zwart.

IJzerchloride spuiten: Dat geeft een geelbruine kleur, die bij afkoeling van de pot nog verandert; de kleurschakering hangt af van de sterkte van de oplossing en de opgespoten dikte; randen van het werk koelen sneller af en blijven daarom lichter; spuit ijzerchloride heel voorzichtig, het is bijtend en giftig.

Afwerken: Verwijder na afkoeling de resten ijzerchloride en koolstof door het werk af te vegen en te wassen; laat het een paar dagen staan, dan ontwikkelen en verdiepen de kleuren zich; breng dan een beschermingslaag aan met was of vernis; dat maakt de kleuren dieper en sluit de poriën; behandeling met een siliconen-oplossing maakt het waterbestendig.

Let op: Zorg dat alles veilig kan plaatsvinden. Neem bij het stoken de gebruikelijke voorzorgsmaatregelen; gebruik bij het decoreren en spuiten een masker (ijzerchloride is giftig) en zet een veiligheidsbril op; gebruik plastic handschoenen bij het decoreren en ovenhandschoenen bij het stoken en uithalen.

Ik gebruik soms ook glazuur en breng daar het paardenhaar op aan. Ik spuit dan eerst ijzerchloride op biscuit en stook het werk op tot 700 °C om de bruinachtige kleur te krijgen. Vervolgens kan ik, als ik dat wil, delen afplakken met tape. Ik glazuur het werk, stook het op de glazuurtemperatuur en laat de oven koelen tot 700 °C. Ik haal het stuk er uit en breng het paardenhaar aan, net als anders. Op deze manier krijg ik geen rook-effecten, want er zit al glazuur op het werk.

- ▲▲ Pot, gedecoreerd met paardenhaar en suikerkorrels
- ▲ Vaas op het papier gezet
- ▶ IJzerchloride opspuiten
- ▼ Geglazuurde vaas met decoratie

